

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Angelika Talantseva ja Pirke Tiisk
**EELKOOLIEALISTE LASTE ARVAMUSED OHUSTATUD LIIKIDE JA NENDE
KAITSMISE KOHTA**
Bakalaureusetöö

Juhendajad: loodusõpetuse didaktika nooremlektor Kaire Jõgi
loodusteaduste didaktika nooremlektor Aigi Kikkas

Tartu 2025

Kokkuvõte

Eelkooliealiste laste arvamused ohustatud liikide ja nende kaitsmise kohta

Lapsed on meie looduskeskkonna pärijad, mistõttu on oluline, et nad omavad informatsiooni, kuidas seda säilitada. Kui neil on olemas teadmised, siis oskavad nad vastutustundlikumalt tegeleda loodust mõjutavate teguritega. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada eelkooliealiste laste arvamused ohustatud liikidest ja nende kaitsmisest. Uurimuses kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit, andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuude kaudu. Individuaalintervjuudes osales 15 last. Tulemustest selgus, et lapsed tunnevad ära ohustatud liike ning oskavad kirjeldada nende eluviisi, kuid rohkem teadmisi oli välismaa loomade kohta. Loomade kaitsmiseks pakuti, et loomadele saaks anda midagi eluks vajalikku, neile saaks õpetada mingit oskust, neid saaks ravida ning inimeste põhjustatud kahjulikke tegureid tuleks vähendada.

Võtmesõnad: ohustatud liigid, eelkooliealised lapsed, liikide kaitsmine

Abstract

Preschool children's opinions about endangered species and their protection

Children inherit our natural environment, so it's important that they have the necessary information on how to preserve it. If they have the knowledge about nature, then they have the better ability to deal with factors that affect it. The purpose of this bachelor's thesis was to find out what preschool children think about endangered species and protecting them. The qualitative research method was used to carry out the study and the data was collected from semi-structured interviews. 15 children took part in the individual interviews. To the question of how to protect animals, children suggested giving them something necessary for life, teaching them some skills, healing them and to put a stop to human factors that affect nature.

Keywords: endangered species, preschool children, protecting species

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
Teoreetiline ülevaade.....	4
Ohustatud liigid.....	4
Ohustatuse põhjused.....	5
Laste teadmised ohustatud liikidest.....	6
Metoodika.....	8
Valim.....	8
Andmekogumine.....	9
Andmeanalüüs.....	10
Tulemused.....	10
Arutelu.....	15
Tänuõnad.....	17
Autorsuse kinnitus.....	17
Kasutatud kirjandus.....	18
Lisad	
Lisa 1. Lapsevanema nõusoleku kinnitusleht lapse intervjuus osalemise kohta	
Lisa 2. Intervjuu küsimused	
Lisa 3. Intervjuus kasutatud loomade pildid	
Lisa 4. Kodeerimise näide	

Sissejuhatus

Maailmas on kokku üle neljakümne nelja tuhande liigi, keda peetakse ohustatuks (The International Union for Conservation of Nature's [IUCN] Red List of Threatened Species, 2023). Liikide väljasuremist võivad põhjustada näiteks elupaikade hävinemine (Bodo & Gimah, 2021), ilmastikunähtused (Burke & Sanson, 2019), illegaalne kauplemine elusloodusega (Mozer & Prost, 2023) ja plastikreostus (Tekman, *et al.*, 2022). Loetletud tegurid on peamiselt inimtekkelised, mistõttu peaksid inimesed ühiskonnana oma mõtteviisi muutma, et peatada looduskeskkonna olukorra halvenemist (Stein *et al.*, 2013).

Ohustatud liikide kaitseks on tähtis keskenduda tulevaste põlvkondade harimisele ja nende teadmiste avardamisele (Melis *et al.*, 2020). Melis jt (2020) ja Spiteri (2020) on välja toonud, et lapsed on võimelised mõistma erinevate organismide rolli looduses ning oskavad kirjeldada inimeste poolt tehtud kahju looduskeskkonnale. Näiteks Maltas läbiviidud uuringus tõid kolme- kuni kuueaastased lapsed välja mitmeid tegureid, mis põhjustavad liikide väljasuremist (Spiteri, 2020).

Mida rohkem puutuvad lapsed kokku loodusega, seda rohkem võivad nad tunda selle eest vastutust (Savolainen, 2021). Varasematest uurimustest on välja tulnud, et lapsed päästaksid pigem loomi, kes on nende jaoks meeldivama välimusega (Borgi & Cirulli, 2015), samas "ebameeldivate" loomadega kokku puutudes võib see arvamus muutuda (Kos *et al.*, 2021). Seega on lootust, et õige haridusliku lähenemise juures saame lastele teadvustada ka teiste loomade tähtsust meie looduskeskkonnale (Borgi & Cirulli, 2015). Inimesed hoolivad enim neist liikidest, keda nad tunnevad (Borgi & Cirulli 2015; Kozachenko & Piazza 2021), mistõttu on oluline välja selgitada, millised teadmised ja arvamused on lastel ohustatud liikidest.

Teoreetiline ülevaade

Ohustatud liigid

Väljasuremisohus taimi, loomi, seeni, mikroobe või muid organisme peetakse ohustatud liikideks (Endangered species, 2025). Selliseid liike on ülemaailmselt üle neljakümne nelja tuhande (IUCN Red List of Threatened Species, 2023). Ohustatuse klassifitseerimiseks on olemas liikide punane nimestik ning sellel on erinevad kriteeriumid, mille järgi hinnatakse maailmas väljasuremisohu (International Union for Conservation of Nature, 2012).

Liikide populatsiooni ja arvukuse languse ning nende levila piiratuse jälgimisel ja analüüsimisel on koostatud nimestik, mis jaguneb kaheksasse kategooriasse:

1. Väljasurnud (EX) – ei ole tõestust, et liik on elus.
2. Väljasurnud looduses (EW) – liik suudab ellu jääda ainult inimeste poolt kontrollitud keskkonnas, sealhulgas vangistuses või naturaliseeritud populatsioonides, mis on nende looduslikust levilast väljas.
3. Kriitiliselt ohustatud (CR) – liigil on väga suur risk looduses välja surra.
4. Ohustatud (EN) – liigil on väiksem, kuid siiski suur oht looduses välja surra.
5. Ohualdis (VU) – liigil on suur tõenäosus muutuda ohustatuks.
6. Ohulähedane (NT) – liik veel ei ole ohualdis, aga on kvalifitseerumisele lähedal kas praegu või lähitulevikus.
7. Soodsas seisundis (LC) – liiki on hinnatud, aga see ei vasta ühelegi kriteeriumile, et kuuluda eelmainitud kategooriasse.
8. Vähene informatsioon (DD) – liigi kohta ei ole piisavalt informatsioon, et seda kategoriseerida.

(International Union for Conservation of Nature, 2012).

Loomaliikide vähenemine on laialt levinud üle maailma ning hõlmab endas nii tavalisi kui ka haruldasi selgroogseid liike. Mõnedes piirkondades esineb aga rohkem kohaliku populatsiooni väljasuremist kui teistes. Näiteks troopikavööndi aladel on märgata suurt liikide arvu vähenemist, eriti imetajate ja lindude seas (Ceballos *et al.*, 2017). Eestis on looduskaitse all 570 ohustatud liiki, kelle hulka kuuluvad nii loomad, taimed kui ka seemned (Keskkonnaamet, 2025).

Ohustatuse põhjused

Liikide ohustatust ning väljasuremist põhjustavad tänapäeval paljud erinevad tegurid. Üheks peamiseks põhjuseks on elupaikade hävimine, seda võivad põhjustada nii looduslikud kui ka inimõju. Looduslikud põhjused, nagu näiteks põud, metsatulekahjud ja uputused, ei mõjuta elupaikade hävimist sugugi nii palju kui inimtekkelised (Bodo & Gimah, 2021). Peamised inimtegurid, mis elupaikade hävimist mõjutavad, on maavarade kaevandamine, linnastumine ja põllumajandus. Kõigi nende tegevuste käigus toimub suur metsaraie ning selle tagajärjel ka elupaikade hävimine (Scanes, 2018).

Ilmastikunähtused, nagu näiteks põud, veetaseme aeglane tõus, metsapõlengud, tormid ja üleujutused on kõik põhjustatud globaalsest kliimamuutusest (Burke & Sanson, 2019), mis omakorda mõjutavad erinevate liikide eluviisi ning isegi terveid ökosüsteeme üle

maailma (Nunez, 2019). Iga ökosüsteem on kliimamuutustest mõjutatud erineval viisil ja määral. Liigid peavad muutma oma elukohta, -viisi või toitumist, et kliimamuutustega paremini toime tulla (Lipton *et al.*, 2018). Selleks, et vähendada ohtu ökosüsteemile peame vähendama kasvuhoonegaaside tootmist ning nende hulka atmosfääris (Burke & Sanson, 2019).

Aspekt, mis mõjutab hetkel loomade arvukust kõige enam, on illegaalne kauplemine elusloodusega. Seda kriminaalse tegevuse valdkonda peetakse kogu maailmas üheks kõige tulukamaks. Viis peamist sektorit, kus illegaalne kauplemine käib, on eksootilised lemmikloomad, mood, haruldane toit, traditsiooniline meditsiin, ning kaunistused, ehted ja aksessuaarid (Mozer & Prost, 2023). Illegaalse “kauba” saamiseks toimub salaküttimine tihti looduskaitsealadel, mis mõjutab eriti haruldasi ja ohustatud loomi. Kriminaalsete tegevuste alla kuuluvad näiteks ka metsaraie, kalandus ning illegaalselt saadud loodusvarade omamine ja transport. Lisaks küttimisele on kurjategijate arsenali viimasel kümnendil lisandunud lahtisaamine ohtlikest jätmetest ning näiteks illegaalselt püütud mereloomad, kuld ja teemandid, mille kaevandamiseks luba puudub (Nellemann *et al.*, 2016).

Plastik on küllaltki uus, kuid väga kiiresti kasvav oht meie looduskeskkonnas. Plastikreostus kaasab endas kemikaale ja lämbumisohtu, kui loom plastikut endale sisse sööb või sellesse kinni jääb (Tekman, *et al.*, 2022). Blettler ja Mitchell (2021) uuringus selgus, et pea 60% nende poolt jälgitud loomadest said hukka plastikusse kinni jäämise tagajärjel. Suureks probleemiks on plastikust võõrkeha allaneelamine. Plastik hakkab looma kehas lagunema ning selles leiduvad mürgised kemikaalid jõuavad looma vereringesse. Suur hulk plastikut looma kehas võib mõjutada hingamist ning siseorganite tööd (Harne *et al.*, 2019).

Inimesed on teinud jõupingutusi meie looduskeskkonna päästmiseks, kuid tehtud kahju on keeruline tagasi pöörata. Võimalik, et ühiskonnal on aeg muuta oma suhtumist. Tagasipöörde asemel vajame plaani, kuidas säilitada olemasolev seisund ning vältida edasist kahju tulevikus (Stein *et al.*, 2013). Lapsed on need, kes pärivad meie poolt mõjutatud biosfääri, mistõttu peaksime panema rohkem rõhku sellele, millist infot nad selle kohta teavad (Melis *et al.*, 2020).

Laste teadmised ohustatud liikidest

Lasteaia õueala on täpselt see koht, kus õpetajad saavad lapsi innustada looduskeskkonnaga sõbrunema. Muutes õueala laste jaoks atraktiivsemaks, tõuseb ka lastes huvi keskkonnaga tutvuda, seda uurida ning selles seoseid näha (Makarskaitė – Petkevičienė & Venskuvienė, 2021). Soomes läbiviidud uurimuses selgus, et kuueaastastel lastel on kujunenud tugev

kontakt loodusega ning nad tunnevad ennast õues mugavalt. Suurem vastutustunne looduses toimuva suhtes ilmnes lastel, kes regulaarselt puutusid looduskeskkonnaga kokku ka väljaspool lasteaia õueala (Savolainen, 2021).

Looduses võib inimene kokku puutuda erinevate loomadega, kes võivad inimest mitmetel viisidel mõjutada. Kos jt (2021) viisid läbi katse, kus lastel oli võimalik tutvuda loomadega, kes tekitasid neis ebameeldivust ja hirmu. Sellest selgus, et kui lastel on võimalik tegutseda nende loomadega koos, siis sellised negatiivsed tunded vähenevad. Uurimusest laste eelistustest erinevate loomade suhtes selgus, et lapsed hindavad kõige kõrgemalt loomi, kes on inimesele igapäevaelus kõige tähtsamal kohal (nt koduloomad) või need, kes on inimesega kõige sarnasemad (Borgi & Cirulli, 2015). Näiteks Hispaanias läbi viidud küsitluse kaudu leiti, et etteantud kohalikest loomadest kaitseksid lapsed kõige tõenäolisemalt Euroopa naaritsat, vaatamata sellele, et suurem osa neist ei tundnud looma ära. Uuringu läbiviijad eeldavad, et see valik võib olla seotud sellega, et looma välimuses on palju inimesetaolisi jooni (Barrutia *et al.*, 2023).

Kozachenko ja Piazza (2021) ning Bertolami jt (2023) on läbi viinud kaks uurimust, mille tulemused on omavahel üpriski sarnased. Bertolami jt (2023) palusid Bostoni Ülikooli tudengitel piltide järgi hinnata loomade esteetilisi omadusi ning hiljem need loomad panna järjekorda selle alusel, keda nad ohustatuse korral kõige enam kaitseksid. Tulemused olid kooskõlas teadlaste eeldusega, et loomade kena või armas välimus suurendab inimeste soovi neid aidata. Kozachenko ja Piazza (2021) uurimuses pidasid lapsed oluliseks looma kaitsmist, sest “ta on armas”. Rohkem rõhku looma olulisusele looduses panid täiskasvanud inimesed ning teismelised noored.

Teadlased peavad aga tähtsaks, et nad panustaksid aega ja raha just nende ohustatud liikide säilitamiseks, kes on laste jaoks olulised. Uurimuses sooviti teada saada, kas lapsed eelistavad kohalikke või sisserännanud liike, kahes erinevas piirkonnas olid laste arvamused täpselt vastupidised (Peterson *et al.*, 2020). Loomade kaitsmist võivad aga tulevikus piirata laste puuduvad teadmised kohalikest liikidest. Barrutia jt (2023) avastasid, et õpilased vanuses 6-12 tundsid ära ainult 19,9 protsenti kodumaistest Hispaania loomadest. Kaitset vajavateks loomadeks nimetasid nad peamiselt tavalisi ja mitte ohustatud liike, mis tähendab, et nende valik ei olnud seotud looduskaitsega (Barrutia *et al.*, 2023). Samas Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringus suutis kaheksakümmend kaks protsenti lastest nimetada vähemalt ühe tunnuse, mis kirjeldab väljasuremisohus looma või liiki (Ruckert, 2014).

Lastel on olemas mõistmine looduses valitsevatest seostest ning sellest, miks loodust ja loomi peaks kaitsma (Spiteri, 2020). Melis jt (2020) poolt Norras läbiviidud uurimuses

selgus, et viie- kuni kuueaastased lapsed mõistavad erinevate organismide rolli looduses ning suudavad neid järjestades põhjendada teatud piirini oma valikuid. Näiteks selgitasid osad lapsed, et uuringus kasutatud loomade seas pole hunt looduses vaja kaitsta, sest ta võib inimesele haiget teha. Kolme- kuni seitsmeaastased Malta lapsed selgitasid, et elu mitmekesisuse kadumise takistamiseks on tähtis loodust hoida ning väljendasid muret ohustatud liikide kohta. Eraldi välja toodud probleemideks olid jahtimine ja metsade mahavõtmine ja reostus, mis võib viia loomade väljasuremiseni (Spiteri, 2020).

Käesoleva töö uurimisprobleem seisneb selles, et puudub piisav ülevaade Eesti eelkooliealiste laste arusaamadest looduse toimimisest ja hoiakutest kohalike ning võõrliikide kaitsmise suhtes, kuigi just nemad mõjutavad tulevikus ühiskonna suhtumist looduskaitseks.

Sellest tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärgiks välja selgitada eelkooliealiste laste arvamused ohustatud liikidest ja nende kaitsmisest. Töö eesmärgi põhjal sõnastati järgnevad uurimisküsimused:

1. Kuivõrd tunnevad eelkooliealised lapsed ohustatud liike?
2. Millised on eelkooliealiste laste arvamused ohustatud liikide kaitsmise kohta?

Metoodika

Bakalaureusetöö eesmärgist ja uurimisküsimustest lähtuvalt kasutati kvalitatiivset lähenemist, mis annab võimaluse uurida ja tõlgendada inimeste arusaamasid ning aitab koostada nendest tervikliku pildi (Laherand, 2010). Kvalitatiivse uurimisviisi puhul on oluline, et uurimus toimuks uuritava jaoks võimalikult tavapärasel ja turvalisel keskkonnas, see aitab tugevdada osapoolte omavahelist kontakti uurimise ajal (Ruth & Otens, 2006).

Valim

Valimi koostamisel kasutati sihipärast valimit (Rämmer, 2014). Töö autorid seadsid enne intervjuude läbiviimist kindlad kriteeriumid intervjuueeritavatele. Peamine kriteerium, mis pidi olema täidetud mõlemas asutuses, oli laste vanus, intervjuueeriti 6–7-aastaseid lapsi. Teine loodud kriteerium tagas laste piisava eesti keele oskuse. Kokku sattus valimisse 15 intervjuueeritavat: seitse tüdrukut ja kaheksa poissi.

Intervjuud viidi läbi kahes Tartu linna lasteaias. Esimene lasteaed oli praktikaasutuseks ning teine töökohaks autoritele.

Andmekogumine

Kvalitatiivse uurimismeetodi puhul on algajale uurijale kõige sobivam poolstruktureeritud intervjuu (Harding, 2013). Sellise intervjuu puhul on eelnevalt küsimused välja mõeldud, aga nende sõnastust ja järjekorda võib vastavalt vajadusele muuta intervjuu käigus (Robson, 2002). See loob teatud raami, mis toetab intervjuueerijat, aga samas võimaldab küsida vajadusel lisaküsimusi. Poolstruktureeritud intervjuu lihtsustab andmeanalüüsi, kuna igas intervjuus on kajastunud sarnased teemad (Harding, 2013). Individuaalne poolstruktureeritud intervjuu osutus valituks selle tõttu, et intervjuueeritavad ei mõjutaks üksteise vastuseid.

Autorid vestlesid sobivate rühmade õpetajatega ning tutvustasid oma ideed.

Õpetajatele jagati nõusolekulehed lapsevanemate jaoks (Lisa 1.), kes kinnitasid allkirjaga, et nende last võib intervjuuerida (Hea teadustava, 2017). Intervjuude toimumisaegade osas sõlmiti kokkulepped õpetajatega. Vahetult enne intervjuu algust selgitati lastele eesmärki ning küsiti suuliselt lastelt luba uurimuses osalemiseks.

Intervjuud leidsid aset hommikupoolikul enne õueminekut või pärast puhkeaega. Intervjuude ajad olid kooskõlas rühma õppetegevustega. Üks intervjuu kestis keskmiselt kümme kuni kakskümmend minutit. Intervjuud viidi läbi eraldatud, kuid laste jaoks tuttavas ruumis, et ei kerkiks esile segavaid faktoreid. .

Intervjuude läbiviimiseks olid kasutusel pildid imetajatest. Välismaa loomad olid autorite poolt valitud punase nimestiku kohaselt ning nendeks olid ohustatud Aafrika elevant (IUCN, 2022), ohualdis lõvi (IUCN, 2022), kriitiliselt ohustatud mägi gorilla (IUCN, 2019) ja ohulähedane savannisebra (IUCN, 2016).

Kodumaised loomad valiti töösse Eesti Punase Nimestiku alusel. Antud nimekirja eesmärk on kajastada ohte loomaliikidele ja nende kaitse korraldamist Eestis (Kliimaministerium, 2022). Intervjuus kasutatud loomadest kuulub I kaitsekategooria alla lendorav ning II kaitsekategooria alla kuuluvad põhja-nahkhiir ja viigerhüljes (I ja II kaitsekategooriana..., 2004) ning saarmas on III kaitsekategoorias (III kaitsekategooria liikide..., 2004). Intervjuus kasutatud pildid (Lisa 3.) printisid autorid varasemalt välja. Piltide jaoks oli kriteeriumiks see, et loom oleks pildil kesksel kohal ning lapse jaoks võimalikult lihtsasti äratuntav.

Igas intervjuus osalesid mõlemad autorid. Intervjuude heli salvestati intervjuueeritavate loal, kasutades ühe autori isiklikku mobiiltelefoni, salvestisi jagati hiljem kaasautoriga. Läbi viidi 15 intervjuud eelkooliealiste lastega kahes erinevas Tartu linna lasteaias. Laste konfidentsiaalsus tagati pseudonüümidega, mis on kooskõlas isikuandmete kaitse seadusega (Isikuandmete kaitse seadus, 2018).

Andmeanalüüs

Intervjuudel kogutud helisalvestised laadis autor üles *Google Drive* keskkonda ning jagas kaasautoriga. Autorid transkribeerisid intervjuusid käsitsi *Google Docs* keskkonnas jagatud dokumendis. Helisalvestised hävitati peale transkriptsioonide kirjutamist. Transkribeeritud intervjuud laeti üles *QCAmap* keskkonda, kus mõlemad autorid kodeerisid intervjuud, võttes aluseks uurimisküsimused eraldi, üksteisest sõltumatult. Hiljem vaatasid autorid tulemused koos üle ja koodid kattusid suures ulatuses. Mõned erinevused esinesid koodide sõnastuses ning paigutuses, näiteks üks autor märkis kodeerimisel lause lõppu, aga teine märkis terve lause. Nendest koodidest moodustunud pea- ja alamkategoriad on välja toodud tulemuste peatükis.

Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada eelkooliealiste laste arvamused väljasuremisohus liikide ja nende kaitsmise kohta. Tulemused on esitatud uurimisküsimuste kaupa ning välja on toodud laste vastustest moodustunud pea- ja alamkategoriad. Tulemuste illustreerimiseks on lisatud lõike intervjuudest. Kasutusel on lühendid I1 ja I2, mis vastavad pseudonüümidele Intervjueerija 1 ning Intervjueerija 2. Laste vastused on esitatud lühendiga L ning selle taga on number, mis tähistab mitmes intervjueeritav laps oli.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, kui hästi tunnevad intervjuus osalenud lapsed ohustatud liike. Andmeanalüüsi põhjal moodustusid kaks peakategoriat ning mõlemale lisandusid kuus alamkategoriat. Kategoriad on esitatud tabelivormis (vt tabelit 1).

Tabel 1. Esimese uurimisküsimuse põhjal kujunenud pea- ja alamkategoriad

Kuivõrd tunnevad eelkooliealised lapsed ohustatud liike?	
Teadmised Eesti ohustatud liikidest	Teadmised välismaa ohustatud liikidest
Tundis looma, aga ei osanud nimetada	Tundis looma, aga ei osanud nimetada
Ei tundnud looma	Ei tundnud looma
Nimetas looma	Nimetas looma
Nimetas looma elukoha	Nimetas looma elukoha
Nimetas looma toitumisharjumusi	Nimetas looma toitumisharjumusi
Nimetas looma omaduse	Nimetas looma omaduse

Teadmised Eesti ohustatud liikidest.

Intervjueeritavad tundsid peamiselt ära nahkhiire ja oskasid teda ka nimetada. Kõige vähem tunti ära lendoravat. Teised Eestis elavad ohustatud loomad olid nende jaoks tuttavad, kuid vähesed oskasid neid nimetada. Vaatamata sellele suutsid intervjueeritavad üldistatult tuua välja loomade elukoha, näiteks mets, koobas, veeala. Nende loomade puhul, kes elavad nii vees kui ka maismaal, osati nimetada mõlemat elukeskkonda. Intervjueeritavatel õnnestus ka välja tuua, mida enamik nähtud loomadest sööb, nagu näiteks putukad, kalad, metsasaadused. Viimaseks nimetati intervjuude jooksul erinevaid looma omadusi, mis olid seotud nende eluviisiga.

L15: Püüab kajalokatsiooniga kärbseid ja sääski ja putukaid.

L9: Hüljes on kiskja ja tal on väga suur jälg.

Teadmised välismaa ohustatud liikidest

Enamik intervjueeritavatest suutis nimetada kõik etteantud välismaa loomad piltide järgi. Vaid mõned üksikud ei tundnud ära gorillat ja sebrat. Lapsed olid neid varasemalt näinud, kuid ei osanud intervjuu ajal nimetada. Toitumisele lisaks töid intervjueeritavad välja, kuidas loomad toitu leiavad.

L5: Ta jookseb sebrale...ta ootab kui on, kui kuskil sebra tuleb ja siis lövi proovib joosta, proovib püüda loomadel.

I1: Proovib sebra kinni püüda?

L5: Jah. Ja teised loomad tema armastab sööma.

Loomade omadustest rääkides mainisid lapsed nende välimust, kehaosi ja muid eluviisiga seonduvaid fakte.

L10: Gorilla on väga tugev.

I2: Jah, on väga tugev loom.

L10: Veel tal on mustad kõrvad.

Teise uurimisküsimuse eesmärgiks oli välja selgitada kui vajalikuks peavad eelkooliealised lapsed ohustatud liikide kaitsmist ning kuidas seda nende silmis teha saaks. Intervjuudest tuli palju sarnaseid vastuseid, mis autorite poolt jagunesid kahte peakategooriasse: miks peab või ei pea looma kaitsma ning kuidas meie saaksime väljasuremisohus loomaliike kaitsta.

Mõlema peakategooria alla moodustus neli alamkategoriat (vt tabelit 2).

Tabel 2. Teise uurimisküsimuse põhjal kujunenud pea- ja alamkategoriad

Millised on eelkooliealiste laste arvamused ohustatud liikide kaitsmise kohta?	
Miks peab või ei pea kaitsma?	Kuidas meie saaksime väljasuremisohus loomaliike kaitsta?
Peab kaitsma, sest inimene teeb loomale liiga	Loomi saab kaitsta andes neile midagi eluks vajalikku
Looma ei pea kaitsma, sest ta saab ise hakkama	Looma saab kaitsta õpetades talle mingit oskust
Looma peab/ei pea kaitsma, sest ta ei tee kellelegi liiga	Loomi saame kaitsta neid ravides
Looma ei saa kaitsta	Loomi saame kaitsta vähendades inimeste poolseid tegureid

Miks peab või ei pea looma kaitsma.

Praegusel hetkel on maailmas väga päevakajaline teema inimeste mõju loomadele ning looduskeskkonnale. Peamine inimtegur, mis intervjuudest välja tuli, oli otsene kahju loomadele.

I2: Miks sa arvad, et tal võib paha olla?

L1: Sest siis kui keegi teeb talle haiget.

I2: Kuidas saab talle haiget teha?

L1: Annab näiteks vitsaga.

I1: Kes see võiks nii teha?

L1: Pahalased.

I1: Aga kes need pahalased on?

L1: Paharetid.

Suur osa intervjuueeritavaid nõustus, et loomi peab aitama, kui keegi teeb neile liiga. Lapsed mainisid intervjuudes, et loomi ohustavad nii inimese poolt paigaldatud lõksud kui ka salakütid. Küttime peamiseks põhjuseks toodi välja looma mingisugune omadus.

I1: Kelle eest me saame kaitsta teda?

L11: Noo, me võime kaitsta teda. Noo mul on ka üks põhjus, ma arvan, et inimesed jahivad teda, sest nad tahavad seda nahka.

I1: Mis nad saavad selle nahaga teha?

L11: Teevad kasukaid. Vaata, see nende nahk on nendel gorilladel väga pehme.

Karusnaha saamise eesmärgil küttime toodi välja näiteks ka lõvi ja saarma puhul. Lisaks tõi mitu last välja elevanti madala arvukuse inimtegurite tagajärjel. Küttime põhjuseks pakkusid lapsed looma võhkaid või liha.

Kõige populaarsem vastus küsimusele, kas me peaks üht või teist looma looduses kaitsma oli, et looma pole vaja kaitsta, sest ta saab ise hakkama. Uurides, miks laps nii arvab, oli põhjuseks mõni looma omadus või oskus. Enim toodi välja näiteks välismaa loomade jõudu ning tugevaid ja teravaid hambaid. Eestis tuli enim esile nahkhiire võime lennata ehk sel viisil ohu eest põgeneda.

Loomade seast kujunesid välja mõned, keda lapsed pidasid ohutuks ning nende välimust armsaks. Sellisteks loomadeks olid näiteks elevant, sebra, lendorav ja saarmas. Vastus küsimusele, kas seda looma peab kaitsma oli laste seas erinev. Põhjendus vastusele oli aga alati sama, loom ei tee kellelegi liiga ja on armas, selle tulemusena peaks või ei peaks neid kaitsma.

I2: Mis Sa arvad, kas teda peab kaitsma?

L3: Ei.

I2: Aga miks Sa nii arvad?

L3: Sellepärast, et loom on armas.

I1: Ta on armas, ja siis ei pea teda kaitsma?

L3: Jah.

Selle peakategooria viimaseks alamkategooriaks kujunes, see et looma ei saa meie inimestena mitte kuidagi kaitsta. Sellele väitele tuli kaks erinevat põhjendust. Inimene ei saa looma kaitsta, sest loom põgeneb meie eest ära, ta kardab meid.

I1: Kas me sebrat peaksime aitama? Kaitsma?

*L9: *raputab pead**

I2: Ei pea?

L9: Nad jooksevad ära...on nagu hobused.

Üks laps tõi välja ka selle, et loomal võib olla juba varasem halb kogemus inimesega ning ei usalda enam kedagi. Teiseks põhjuseks, miks looma ei saa kaitsta kujunes see, et loom võib meile haiget teha. Sellist käitumist omistati kõige enam välismaa loomadele nagu näiteks lõvi ja gorilla.

I2: Kas me lõvi peaksime kaitsma?

L13: Mhm.

I2: Ei? Miks sa nii arvad?

L13: Ta võib meile kallale hüpata.

I1: Teeb meile haiget?

L13: Mhm. Ta on ju murdja ja kiskja.

Kuidas meie saaksime väljasuremisohus looma kaitsta

Teise peakategooria juures tõid intervjuueeritavad kõige enam välja seda, et saame aidata loomi, andes neile midagi, mida nad ellujäämiseks vajavad. Paljud lapsed mainisid, et inimesed saavad viia loomadele elukohtade lähedusse neile sobivat toitu.

II: Kuidas me saaksime teda kaitsta?

L15: Mhhh...Ee viiks metsa pähkleid ja tõrusid ja kastaneid ja istutaks neid ka juurde.

Lisaks toidule vajavad loomad ellujäämiseks sobivat elukohta. Mõni laps pakkus välja võimaluse loom endaga koju kaasa võtta. Üks laps mainis aga loomade loodusliku elupaiga säilitamist.

L14: Et mitte ehitada nii palju linnu, et neil oleks ka kuskil olla.

Mõned intervjuueeritavad tõid välja, et loomale teatud oskuse õpetamine aitab tal ise ennast kaitsta või läheneva ohu eest põgeneda.

L5: Sest miks kui tema ei saa ujuda, siis keegi on vaja õpetada teda jälle ujuma. Ja siis tema saab koju jälle minema.

II: Aga kes saaks teda õpetada ujuma?

L5: Pääste, no need päästjad. Ma vaatasin seda YouTube pealt, mulle meeldib seda vaadata.

Ühel intervjuueeritaval oli ka suur mure hülge pärast. Nimelt ei oska loom kõndida, seega ei ole ta looduses kaitstud. Ainuke viis, kuidas teda aidata saaks oleks muretseda hülgele jalad ning õpetada ta kõndima.

Väljasuremisohus looma saame aidata ravides. Juba vigastatud või haige looma saame viia loomaarsti juurde, kes saab neid aidata. Sellist lahendusviisi toodi välja enim nahkhiire puhul, keda saame aidata, kui tema tiivad on katki. Samas oli selline lahendus päevakorras ka elevandi puhul, kellel võib lont sõlme minna.

Nagu esimeses peakategoorias sai mainitud, siis tuli intervjuudest välja, et loomi peab aitama, kui keegi teeb neile liiga. Viimaseks alamkategoriaiks on laste poolt pakutud lahendused, kuidas me saame loomi ohustavaid inimtegureid vähendada. Üks võimalus on hoida puhtana loodust ning loomade elukeskkonda, sealhulgas hoiduda mürkide ning kahjulike ainete puistamisest metsa. Salakütte peab peatama seadustega ning nende paigaldatud lõkse võimalikult kiiresti eemaldama.

L11: Noo, mõnedel maadel on ka kuningas või tsaar. Võib olla peaks ta üle terve maa kuulutama, et neid loomi, kes jahitakse ei tohi enam jahtida ja võib olla need kuningas ja keiser võib olla kuuluvad ja kuulutavad selle enda maale siis ette.

Intervjuu käigus küsisime lastelt, kas nemad teavad, mida tähendab, kui loom on väljasuremisohus.

L14: Et neid on nagu vähe ja läheb aina vähemaks.

Suur osa lapsi vastas sellel küsimusele aga eitavalt. Peale kiiret selgitust palusid autorid lastel veelkord vaadata loomade pilte. Intervjuueeritavad vastasid piltide abil küsimusele, kas keegi neist loomadest võib olla väljasuremisohus, kui jah siis milline. Eesti loomadest pidasid

lapsed kõige ohustatumaks saarmast. Välismaa loomadest oli suur üksmeel sebra ja lõvi osas. Lõpuks oli välismaa loomadest laste arvates kõige suuremas ohus siiski elevant.

Arutelu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada eelkooliealiste laste arvamused ohustatud liikidest ja nende kaitsmisest. Selles peatükis toovad autorid välja olulisemad uurimistulemused ning nende seosed varasemate uurimustega. Samuti on olemas ülevaade töö piirangutest, praktilisest väärtusest ning soovitud edasisteks uuringuteks.

Esimese uurimisküsimuse “Kuivõrd tunnevad eelkooliealised lapsed ohustatud liike?” tulemustest ilmnes, et lastel on olemas üldised teadmised ohustatud loomadest. Lapsed oskasid nimetada etteantud välismaa loomi, mõne üksiku intervjuueeritava jaoks tekitas raskusi gorillale ja sebrale nime andmine. Kohalikest loomadest oli laste jaoks kõige tuttavam nahkhiir, teised loomad olid tuttavad, kuid enamik intervjuueeritavatest ei osanud neid nimetada. Barrutia jt (2023) uuringust selgus samuti, et lastel on probleeme kodumaiste loomade äratundmise ja nimetamisega. Seega peaks lasteaias rohkem tähelepanu pöörama just kodumaiste loomade tundmisele.

Nii Eesti kui ka välismaa loomade puhul toodi välja nende elukohad, toitumisharjumused ja erinevad omadused. Mõned lapsed kirjeldasid looma tema välimuse põhjal, näiteks tõid välja, et gorilla on musta värvi või et lõvil on lakk. Osad läksid üpris spetsiifiliseks ning nimetasid kindlaid fakte looma kohta. Näiteks üks laps selgitas, kuidas nahkhiir kajalokatsiooniga öösiti putukaid jahib. Lapsed näitavad üles huvi nende asjade vastu, mis neid paeluvad. Seega on suur tõenäosus, et lapsed, kes teavad rohkem looduse kohta veedavad seal rohkem aega ning soovivad saada veelgi rohkem infot seal toimuva kohta (Makarskaitė – Petkevičienė & Venskuvienė, 2021).

Teise uurimisküsimuse “Millised on eelkooliealiste laste arvamused ohustatud liikide kaitsmise kohta?” tulemused jagunesid kaheks. Lapsed tõid välja nii põhjuseid, miks peaks või ei peaks ohustatud loomi kaitsma kui ka mõned võimalused, kuidas me seda teha saaksime. Üks olulisemaid põhjuseid laste jaoks tundus olevat see, et loomi tuleb kaitsta, kui inimesed teevad neile liiga. Selle aspekti juures toodi välja nii illegaalset küttimist kui ka loomade mürgitamist. Sarnaseid põhjuseid tõid lapsed välja ka Spiteri (2020) läbiviidud uurimuses, kus lapsed seostasid metsade mahavõtmist, loomade küttimist ja tootmise reostust liikide ja nende elupaikade hävinemisega. Laste arvates vajavad mõned loomad rohkem kaitset kui teised, näiteks armsad ja head loomad, kes ei tee kellelegi liiga, või kelle välimus

on meeldiv. Sellise tulemuseni jõudsid ka Bertolami jt (2023) oma läbiviidud uurimuses – mida “armsam” on loom seda suurem empaatia inimesel looma vastu tekib ning motivatsioon liiki päästa on suurem. Viimaseks põhjuseks toodi välja see, et loomi ei saagi kaitsta, sest nad põgenevad meie eest ära või teevad meile haiget, kui proovime neid kaitsta. Norras läbiviidud uurimuses tuli samuti välja, et mitmed lapsed ei pea näiteks hunti kaitsmise vääriliseks, sest ta võib inimesele või teistele loomadele viga teha (Melis *et al.*, 2020).

Selle uurimisküsimuse teises pooles töid lapsed välja võimalusi kuidas inimesed saaksid ohustatud loomi päästa. Üheks oluliseks meetmeks mida inimesed saavad ohustatud loomade jaoks ära teha, pidasid lapsed loomadele toidu ja elukohta pakkumist. Üks lastest pakkus välja, et inimesed saaksid lõpetada linnade ehitamise ning sellega vähendada metsade mahavõtmist. Samuti tuli idee istutada metsa puid juurde, et loomadel oleks elukoht ning toitumisvõimalus. Ka Spiteri (2020) uurimuses töid lapsed välja metsade mahavõtmise lõpetamist ja uute puude istutamist eesmärgiga säilitada ning parandada loomade elutingimusi. Savolainen (2021) väitis oma uurimuses, et lapsed, kes veedavad rohkem aega looduses näitavad üles rohkem empaatiat ning on loodusega üldse tugevamas kontaktis. Suurimat vastutust inimesepoolsete tegurite eest tundsid lapsed, kes intervjuu käigus mainisid varasemat seost looduse või loomadega. Sellest võib järeldada, et neil oli tekkinud teatud seos inimeste loodust hävitavate tegude ja nendega kaasnevate tagajärgede vahel. Lapsed mainisid, et inimesed peaksid lahti võtma ja eemaldama salaküttide paigaldatud lõkse. Samuti on võimalik salaküttide tegevust piirata reeglite ja seadustega.

Lastelt küsiti intervjuu käigus, kas nad on teadlikud, mida tähendab, kui mõni loom või liik on väljasuremisohus. Intervjueeritavatest suutis vaid mõni laps selgitada ohustatud looma omadusi. See on vastupidine tulemustele, mis kajastusid Ruckert (2014) poolt läbiviidud uurimuses, kus enamik lapsi kirjeldasid väljasuremisohus loomade ja liikide tunnuseid.

Antud bakalaureusetöö tugevuseks võib tuua selle, et autorid kogusid infot lastelt silmast silma toimuvate poolstruktureeritud intervjuude kaudu. See andis lastele võimaluse vabas vormis enda arvamusi avaldada. Samas toetas selline lähenemine autorite tööd ning võimaldas lisaküsimuste abil saada lastelt võimalikult palju vajalikku informatsiooni.

Üheks töö piiranguks võib kindlasti lugeda seda, et töö valimisse ei mahtunud väga palju intervjueeritavaid. Lapsi oleks võinud intervjueerida rohkem kui ainult kahes lasteaias, sest samas lasteaias võivad lastel olla sarnased vastused.

Tulevikus sooviksid autorid kindlasti teha veelgi rohkem sarnaseid uurimusi lastega. Lisaks lastele saaks kaasata uurimusse ka lasteaiatöötajaid ning saada teada nende arvamused

antud teema käsitlemisest lastega. Antud uurimuse tulemuste laiendamiseks saaks sarnast uurimust läbi viia kasutades kvantitatiivset lähenemist.

Tänuõnad

Sooviksime eelkõige tänada oma juhendajaid, kes olid alati toetavad ja rõõmsameelsed. Seda uurimistööd ei oleks saanud toimuda ilma nende kahe Tartu linna lasteaiata, kes lubasid meil enda juures intervjuusid korraldada. Sellega seoses sooviksime tänada ka lapsi ja lapsevanemaid, kes olid nõus meie uurimusest osa võtma.

Autorsuse kinnitus

Kinnitame, et oleme koostanud käesoleva lõputöö ise ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega. Mõlemad autorid panustasid töösse võrdselt.

Angelika Talantseva & Pirke Tiisk

16.05.2025

Kasutatud kirjandus

- I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu (2004). *RTI 2004*, 44, 313.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13360504?leiaKehtiv>
- III kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine (2004). *RTL 2004*, 69, 1134.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13360720?leiaKehtiv>
- Barrutia, O., Pedrera, O., Ortega-Lasuen, U., & Díez, J. R. (2023). Common and threatened animal identification and conservation preferences among 6 to 12 year-old students. *Environmental Education Research*, 30(1), 101-117.
<https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1080/13504622.2023.2229971>
- Bertolami, I., Freimuth, E., Kan, K., Ma, C., Mejia, I., Ren, Z., & Mello-Goldner, D. (2023). Animal conservation attitudes and perceived cuteness.
<https://hdl.handle.net/2144/49814>
- Blettler, M. C. M. & Mitchell, C. (2021). Dangerous traps: Macroplastic encounters affecting freshwater and terrestrial wildlife. *Science of The Total Environment* 798(1).
<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.149317>
- Bodo, T., & Gimah, B. G. (2021) Deforestation and Habitat Loss: Human Causes, Consequences and Possible Solutions. *Journal of Geographical Research*, 4(2), 22-30.
<https://doi.org/10.30564/jgr.v4i2.3059>
- Borgi, M., & Cirulli, F. (2015). Attitudes toward Animals among Kindergarten Children: Species Preferences. *ANTHROZOÖS*, 28(1), 45-59. DOI: 10.2752/089279315X14129350721939
- Burke, S. E.L., & Sanson A. V. (2019). *Children and Peace*. Springer, Cham.
- Ceballos, G., Ehrlich, P. R., & Dirzo, R. (2017). Biological annihilation via the ongoing sixth mass extinction signaled by vertebrate population losses and declines. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 114(30). DOI:10.1073/pnas.1704949114
- Harding, J. (2013). *Qualitative data analysis from start to finish*. SAGE Publications Ltd.
- Harne, R., Rokde, A., Jadav, K., Chitariya, M., J. & Sengar, A. (2019). Studies on Plastic Bezoar Ingestion in Free Range Axis Deer in Summer. *Journal of Animal Research*, 9(2), 383-386. DOI: 10.30954/2277-940X.02.2019.26
- Alekõrs, T., Kõnnussaar, T., & Jürjo, R. (toim). (2017). *Hea teadustava*. Tartu Ülikooli eetikakeskus.
- Isikuandmete kaitse seadus (2018). *Riigi Teataja I 04.01.2019, 11*
<https://www.riigiteataja.ee/akt/104012019011>

Keskkonnaamet. (2025). *Liigikaitse*.

<https://keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/looduskaitse/liigikaitsef>

Kliimaministeerium. (2022). *Eesti Punane Nimestik*.

<https://kliimaministeerium.ee/eesti-punane-nimestik>

Kos, M., Jerman, J., & Torkar, G. (2021). Preschool children's attitude toward some unpopular animals and formation of a positive attitude toward them through hands-on-activities. *Journal of Biological Education*, 57(1), 83-100.

<https://doi.org/10.1080/00219266.2021.1877779>

Kozachenko, H. H., & Piazza, J. (2021). How children and adults value different animal lives. *Journal of Experimental Child Psychology*, 210.

<https://doi.org/10.1016/j.jecp.2021.105204>

Laherand, M.-L. (2010). *Kvalitatiivne uurimisviis*. 2. Tr. OÜ Sulesepp

Lipton, D., Rubenstein, M. A., & Weiskopf, S. R. (2018). Ecosystems, Ecosystem Services, and Biodiversity. L. Crozier, M. Fogarty, S. Gaichas, K. J. W. Hyde, T. L. Morelli, J. Morissette, H. Moustahfid, R. Muñoz, R. Poudel, M. D. Staudinger, C. Stock, L. Thompson, R. Waples, & J. F. Weltzin (toim), *Fourth National Climate Assessment. Volume II: Impacts, Risks, and Adaptation in the United States* (lk 268-321). U.S. Global Change Research Program, Washington, DC, USA

Makarskaitė - Petkevičienė, R., & Venskuvienė, N. (2021). Kindergarten Outdoor Environment and Its Use in Developing Knowledge of Nature. *Sakarya University Journal of Education Faculty*. 21(2), 72-83.

Melis, C., Wold, P.-A., Billing, A. M., Bjørgen, K. & Moe, B. (2020). Kindergarten Children's Perception about the Ecological Roles of Living Organisms. *Sustainability*. 12(22), 9565, <https://doi.org/10.3390/su12229565>

Mozer, A., & Prost, S., (2023) An introduction to illegal wildlife trade and its effects on biodiversity and society. *Forensic Science International: Animals and Environments* 3, <https://doi.org/10.1016/j.fsiae.2023.100064>

Nellemann, C. (toim). (2016). *The Rise of Environmental Crime. A Growing Threat to Natural Resources, Peace, Development and Security*. UNEP.

Nunez, S., Shapiro, H. G., Arets, E., Alkemade, R., Verwer, C., & Leemans, R. (2019). Assessing the impacts of climate change on biodiversity: is below 2 °C enough?. *Climatic Change* 154, 351–365. <https://doi.org/10.1007/s10584-019-02420-x>

- Peterson, M. N., Shapiro, H. G., Stevenson, K. T., Mcnair, K. F., & Langerhans, R. B. (2020). What Wild Animals Do Kids Care About Most and Why Does It Matter? *Frontiers for Young Minds*, 8(14). doi: 10.3389/frym.2020.00014
- International Union for Conservation of Nature. (2012). *The International Union for Conservation of Nature's Red List Categories and Criteria* (2nd ed.). IUCN, Gland, Switzerland.
- Robson, C. (2002). *Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers* (2nd ed.). Blackwell Publishing Ltd.
- Ruckert, J. H. (2014). *Children's Environmental and Moral Conceptions of Protecting an Endangered Animal [dokoritöö, University of Washington]*. UW Scholarly Publishing Services.
- Ruth, J. A., & Otens, C. C. (2006). The etiquette of qualitative research. R. W. Belk (toim), *Handbook of Qualitative Research Methods in Marketing* (560-572). Edward Elgar Publishing Limited.
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. <https://samm.ut.ee/valimid/>
- Savolainen, K. (2021). More Time Children Spend in Nature During Preschool Is Associated with a Greater Sense of Responsibility for Nature: A Study in Finland. *Ecopsychology*, 13(4), 265-275. <https://doi.org/10.1089/eco.2021.0006>
- Scanes, C. G. (2018). Human Activity and Habitat Loss: Destruction, Fragmentation and Degradation. C. G. Scanes, & S. R. Toukhsati (toim), *Animals and Human Society* (451-482). Academic Press.
- Spiteri, J. (2020). Why is it important to protect the environment? Reasons presented by young children. *Environmental Education Research*, 27(2), 175-191. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1080/13504622.2020.1829560>
- Stein, B. A., Staudt, A., Cross, M. S., Dubois, N. S., Enquist, C., Griffis, R., Hansen, L. J., Hellmann, J. J., Lawler, J. J., Nelson, E. J., & Pairis, A. (2013). Preparing for and managing change: climate adaptation for biodiversity and ecosystems. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 11(9), 502-510. <https://doi.org/10.1890/120277>
- Tekman, M. B., Walther, B. A., Peter, C., Gutow, L., & Bergmann, M. (2022). Impacts of plastic pollution in the oceans on marine species, biodiversity and ecosystems. WWF Germany, Berlin.
- The International Union for Conservation of Nature's Red List of Threatened Species. (2023). <https://www.iucnredlist.org/>

The International Union for Conservation of Nature (2022). *African Savanna Elephant*.

<https://www.iucnredlist.org/species/181008073/223031019>

The International Union for Conservation of Nature (2019). *Eastern Gorilla*.

<https://www.iucnredlist.org/species/39994/115576640>

The International Union for Conservation of Nature (2024). *Lion*.

<https://www.iucnredlist.org/species/15951/266696959>

International Union for Conservation of Nature (2016). *Plains Zebra*.

<https://www.iucnredlist.org/species/41013/45172424>

Lisad

Lisa 1. Lapsevanema nõusoleku kinnitusleht lapse intervjuus osalemise kohta

Lapsevanema nõusolekuleht lapse intervjuus osalemise kohta

Tere, hea lapsevanem!

Meie oleme Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala III aasta tudengid Angelika Talantseva ja Pirke Tiisk. Meie lõputöö eesmärgiks on välja selgitada 6-7 aastaste lasteaialaste arvamused ohustatud liikidest ning nende kaitsmisest.

Selle eesmärgi täitmiseks soovime läbi viia intervjuu Teie lapsega. Tagame täielikult lapse konfidentsiaalsuse ning kasutame saadud infot ainult lõputöö valmimise eesmärgil.

Kas olete nõus, et Teie laps osaleb meie intervjuus?

Loa andmiseks palun kirjutage allolevatesse lahtritesse enda ning oma lapse täisnimi ning kinnitage nõusolekut enda allkirjaga.

Aitäh!

Lapse nimi

Lapsevanema nimi ja allkiri

Lisa 2. Intervjuu küsimused

Tere, [nimi]

Mina olen Angelika, mina olen Pirke. Meil on vaja Sinu abi ühe uurimistöö jaoks. Kas oleksid nõus meiega natukene vestlema looduse ja loomade teemal? (**lapse nõusolek osalemiseks**)

- **Kuivõrd tunnevad eelkooliealised lapsed ohustatud liike?**
- **Millised on eelkooliealiste laste arvamused ohustatud liikide kaitsmise kohta?**

-Näitame lastele pilte loomadest.-

1. Milliseid loomi sa piltidelt ära tunnud?
2. Mida sa temast tead? (küsime iga looma kohta)
3. Mis sa arvad, kas pildil olevat looma peaks kaitsma? (iga looma kohta)
4. Miks sa nii arvad? (iga looma kohta)
5. Mis sa arvad, miks mõne looma kohta öeldakse, et nad on väljasuremisohus?
6. Mida sa saaksid nende loomade jaoks teha, et neil oleks hea koos inimestega elada?

Lisa 3. Intervjuus kasutatud loomade pildid

Välismaised

Pixabay (2018). Elephant, Etosha, Namibia image. Free for use.

<https://pixabay.com/photos/elephant-etosha-namibia-wildlife-3832516/>

Pixabay (2021). Animal, Lion, Nature image. Free for use.

<https://pixabay.com/photos/animal-lion-mammal-species-fauna-6807612/>

Pixabay (2019). Gorilla, Nature, Monkey image. Free for use.

<https://pixabay.com/photos/gorilla-nature-monkey-mammal-wild-4547188/>

Pixabay (2020). Animal, Zebra, Wild image. Free for use.

<https://pixabay.com/photos/animal-zebra-wild-wild-life-africa-4917802/>

Kodumaised

Eesti Selgroogsed (2022). Lendorav. <https://bio.edu.ee/loomad/Imetajad/PTEVOL3.htm>

Florko, K. (s.a.). Ringed seals: more than adorable. *Earth Rangers*.
<https://www.earthrangers.com/EN/CA/animals/ringed-seals-more-than-adorable/>

Pixabay (2023). Otter, Stone, Mammal image. Free for use.

<https://pixabay.com/photos/otter-stone-mammal-wildlife-animal-7953030/>

Pixabay (2021). Animal, Bat, Nature image. Free for use.

<https://pixabay.com/photos/animal-bat-wildlife-creature-wings-6630305/>

Lisa 4. Kodeerimise näide

Näited intervjuudest	Koodid	Kategooriad
<p><u>Kodumaine, uurimisküsimus</u> 1</p> <p>I1: “Kas sa oskad meile selle hülge kohta veel midagi öelda? Kus ta näiteks elada võiks?” L: “Ta elab meres.” I1: “Mis ta näiteks sööb?” L: “Kalasi”</p>	<p>I1: Hülge elukoht I2: Hülge elukoht I1: Hülge söök I2: Hülge toitumine</p>	<p>Nimetas looma elukoha</p> <p>Nimetas looma toitumisharjumusi</p>
<p><u>Välismaine, uurimisküsimus</u> 2</p> <p>I1: Kuidas me saaksime neid näiteks aidata? Kas seal telekas oli näha? L: Anname temale söök.</p> <p>I1: Lendoravad ja lõvid siis. Aga kas on midagi, mida meie saaksime teha, et neil oleks hea inimestega koos elada? L: Et mitte ehitada nii palju linnu, et neil oleks ka kuskil olla. I1: Et neil oleks elupaiku, kus elada. See on väga hea mõte.</p>	<p>I1: Anda loomale süüa/juua I2: Looma saab kaitsta andes talle süüa/juua</p> <p>I1: Kuidas meie saame kaitsta? I2: Looma saab kaitsta neile varjupaiga/elupaiga andmisega</p>	<p>Loomi saab kaitsta andes neile midagi eluks vajalikku</p>

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Angelika Talantseva ja Pirke Tiisk,

1. anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud bakalaureusetöö “Eelkooliealiste laste arvamused ohustatud liikide ja nende kaitsmise kohta”, mille juhendajad on Kaire Jõgi ja Aigi Kikkas, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autoritele viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Angelika Talantseva ja Pirke Tiisk

16.05.2025